

Artykuł 21

Wolność wypowiedzania się i wyrażania opinii oraz dostęp do informacji

Państwa Strony podejmą wszelkie odpowiednie środki, aby osoby niepełnosprawne mogły korzystać z prawa do wolności wypowiedzania się i wyrażania opinii, w tym wolności poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania informacji i poglądów, na zasadzie równości z innymi osobami i poprzez wszelkie formy komunikacji według ich wyboru, zgodnie z definicją zawartą w art. 2 niniejszej konwencji, między innymi poprzez:

(a) dostarczanie osobom niepełnosprawnym informacji przeznaczonych dla ogółu ludzi, w dostępnych dla nich formach i technologiach, odpowiednio do różnych rodzajów niepełnosprawności, na czas i bez dodatkowych kosztów,

(b) akceptowanie i ułatwianie korzystania przez osoby niepełnosprawne w stosunkach urzędowych z języków migowych, alfabetu Braille'a, komunikacji wspomagającej (augmentatywnej) i alternatywnej oraz wszelkich innych dostępnych środków, sposobów i form komunikowania się przez osoby niepełnosprawne, według ich wyboru,

(c) nakłanianie instytucji prywatnych, które świadczą usługi dla ogółu ludzi, w tym przez Internet, do dostarczania informacji i usług w formie dostępnej i użytecznej dla osób niepełnosprawnych,

(d) zachęcanie środków masowego przekazu, w tym dostawców informacji przez Internet, do zapewnienia, by ich usługi były dostępne dla osób niepełnosprawnych,

(e) uznanie i popieranie korzystania z języków migowych.

1. ZASADY OGÓLNE

Konstytucja RP zapewnia każdemu wolność wyrażania poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji. Ponadto stanowi, że obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne, prawo to obejmuje również uzyskiwanie informacji o działalności organów samorządu gospodarczego i zawodowego, innych osób oraz jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonują one zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa. Prawo do uzyskiwania informacji obejmuje dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu. Tryb udzielania informacji określają ustawy, a w odniesieniu do Sejmu i Senatu ich regulaminy. Ograniczenia w dostępie do informacji mogą nastąpić wyłącznie ze względu na określone w ustawach ochronę wolności i praw innych osób i podmiotów gospodarczych oraz ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa lub ważnego interesu gospodarczego państwa.

2. DZIAŁANIA PODEJMOWANE W CELU ZAPEWNIENIA, ŻE INFORMACJE PRZEZNACZONE DLA OGÓLU SPOŁECZEŃSTWA BĘDĄ DOSTĘPNE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH, NA CZAS I BEZ DODATKOWYCH KOSZTÓW

Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej stanowi, że przedsiębiorca wprowadzający towar do obrotu na terytorium RP jest obowiązany zamieścić na towarze (jego opakowaniu) informację w języku polskim. Odbiorca nie powinien mieć wątpliwości co do właściwości i przeznaczenia towaru oraz przedsiębiorcy. Obowiązek szczególnego oznaczenia towaru może wynikać z aktów normatywnych zawierających regulacje dotyczące ogółu towarów pozostających w obrocie, jak z ustawy o cenach, rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczegółowych zasad uwidaczniania cen towarów i usług oraz sposobu oznaczania

ceny towarów przeznaczonych do sprzedaży, jak i z aktów stawiających szczególne wymagania niektórym grupom towarów, na przykład produktom leczniczym – ustawa Prawo farmaceutyczne, rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie wymagań dotyczących oznakowania produktu leczniczego oraz treści ulotek.

Zgodnie z ustawą Prawo farmaceutyczne produkt leczniczy musi posiadać odpowiednio oznakowane opakowanie oraz obszerną ulotkę informacyjną. Ustawa nakłada na wytwórców produktów leczniczych obowiązek umieszczania na opakowaniu produktu leczniczego jego nazwy w systemie Braille'a. Ponadto zobowiązuje podmiot odpowiedzialny do zapewnienia aby treść ulotki była dostępna na życzenie pacjenta za pośrednictwem organizacji pacjentów, w formie właściwej dla osób niewidomych i słabowidzących.

Wymagania dotyczące oznakowania opakowań produktu leczniczego i treści ulotki oraz zakres dostępności treści ulotki w formie właściwej dla osób niewidomych i słabowidzących określa rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie wymagań dotyczących oznakowania opakowań produktu leczniczego i treści ulotki. Zgodnie z nim na opakowaniu zewnętrznym, a jeżeli produkt ten nie ma opakowania zewnętrznego - na opakowaniu bezpośrednim umieszcza się następujące informacje w systemie Braille'a: nazwę produktu leczniczego, moc produktu leczniczego, jeżeli produkt jest dostępny w kilku mocach oraz postaci farmaceutycznej, jeżeli produkt jest dostępny w kilku postaciach.

Wyjątki od tej zasady zawarto w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie kategorii produktów leczniczych, na których opakowaniach zewnętrznych nie umieszcza się nazwy produktu leczniczego w systemie Braille'a. Zgodnie z nim obowiązek umieszczania nazwy produktu leczniczego w systemie Braille'a nie dotyczy: produktu leczniczego, który jest przeznaczony do podawania wyłącznie przez lekarza, lekarza dentystę, felczera, pielęgniarkę, położną lub ratownika medycznego, produktu leczniczego przeznaczonego do specjalnych celów żywieniowych, produktu leczniczego, którego opakowanie zewnętrzne, a w przypadku jego braku, opakowanie bezpośrednie nie przekracza objętości 10 ml, produktu leczniczego, którego zawartość opakowania nie jest większa niż zalecana dawka dobową oraz produktu leczniczego roślinnego w postaci farmaceutycznej zioła do zaparzania.

3. DZIAŁANIA PODEJMOWANE W CELU ZAPEWNIENIA OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM MOŻLIWOŚCI KORZYSTANIA, W STOSUNKACH URZĘDOWYCH I CELEM UZYSKANIA INFORMACJI, Z PREFEROWANYCH PRZEZ NIE ŚRODKÓW KOMUNIKOWANIA SIĘ, TAKICH JAK JĘZYK MIGOWY, ALFABET BRAILLE'A, KOMUNIKACJI WSPOMAGANEJ (AUGMENTATYWNEJ) I ALTERNATYWNEJ ORAZ WSZELKICH INNYCH DOSTĘPNYCH ŚRODKÓW

Postanowienia Konstytucji dotyczące uzyskiwania informacji zostały rozwinięte w ustawie o dostępie do informacji publicznej. Każdemu przysługuje prawo dostępu do informacji publicznej. Prawo do informacji publicznej obejmuje uprawnienia do:

- uzyskania informacji publicznej, w tym uzyskania informacji przetworzonej w takim zakresie, w jakim jest to szczególnie istotne dla interesu publicznego,
- wglądu do dokumentów urzędowych,
- dostępu do posiedzeń kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów.

Prawo do informacji publicznej podlega ograniczeniu w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie informacji niejawnych oraz o ochronie innych tajemnic ustawowo chronionych. Prawo to podlega ograniczeniu także ze względu na prywatność osoby fizycznej lub tajemnicę przedsiębiorcy. Ograniczenie to nie dotyczy informacji o osobach pełniących funkcje publiczne, mających związek z pełnieniem tych funkcji, w tym o warunkach

powierzenia i wykonywania funkcji, oraz przypadku, gdy osoba fizyczna lub przedsiębiorca rezygnują z przysługującego im prawa.

Ustawa o dostępie do informacji publicznej określa formy udostępniania informacji. Informacje udostępniane są w dokumentach urzędowych, w formie elektronicznego Biuletynu Informacji Publicznej, na wniosek, a bez pisemnego wniosku w formie ustnej lub w formie pisemnej (wyłożenie lub wywieszenie w miejscach ogólnie dostępnych), jak też w formie wstępu na posiedzenia organów i udostępniania materiałów, w tym audiowizualnych i teleinformatycznych, dokumentujących te posiedzenia.

Informacja publiczna, która może być niezwłocznie udostępniona, jest udostępniana w formie ustnej lub pisemnej bez pisemnego wniosku. Informacja publiczna może być udostępniana w drodze wyłożenia lub wywieszenia w miejscach ogólnie dostępnych, bądź przez urządzenia umożliwiające zapoznanie się z tą informacją. Podmiot udostępniający informację publiczną jest obowiązany zapewnić możliwość kopiowania informacji publicznej albo jej wydruk lub przesłania informacji publicznej albo przeniesienia jej na odpowiedni, powszechnie stosowany nośnik informacji.

Udostępnianie informacji publicznej na wniosek następuje jeżeli informacja nie została udostępniona w Biuletynie Informacji Publicznej. W takim przypadku udostępnianie dokonuje się w sposób i w formie zgodnych z wnioskiem, chyba że środki techniczne, którymi dysponuje podmiot obowiązany do udostępnienia, nie umożliwiają udostępnienia informacji w sposób i w formie określonych we wniosku. Podmiot obowiązany do udostępnienia powiadamia pisemnie wnioskodawcę o przyczynach braku możliwości udostępnienia informacji zgodnie z wnioskiem i wskazuje, w jaki sposób lub w jakiej formie informacja może być udostępniona niezwłocznie.

Dostęp do informacji publicznej jest bezpłatny, ale jeżeli w wyniku udostępnienia informacji publicznej na wniosek podmiot obowiązany do udostępnienia ma ponieść dodatkowe koszty związane ze wskazanym we wniosku sposobem udostępnienia lub koniecznością przekształcenia informacji w formę wskazaną we wniosku, podmiot może pobrać od wnioskodawcy opłatę w wysokości odpowiadającej kosztom. O konieczności poniesienia opłaty wnioskodawca powinien być poinformowany na piśmie przed ich pobraniem, tak aby mógł wypowiedzieć się co do ewentualnej zmiany wniosku. W związku z mnogością form, w jakich mogą być udostępniane informacje, nie istnieje ujednoczony sposób ustalania opłat z tytułu ich udostępniania. Ustalenie kosztów jest przedmiotem indywidualnego rozstrzygnięcia, ustalenie jest aktem z zakresu administracji publicznej.

Kancelaria Sejmu RP i Kancelaria Senatu RP udostępniają informację publiczną poprzez ogłaszanie dokumentów i innych informacji na stronie internetowej www.sejm.gov.pl oraz www.senat.gov.pl. Udostępniają także informacje na pisemny wniosek.

Pisemny wniosek o udostępnienie informacji publicznej może zostać przesłany w formie papierowej lub elektronicznej. Sposób i forma udostępniania są zgodne z wnioskiem. Do tej pory sposób i forma udostępniania nie stwarzały problemów. Kancelaria jest uprawniona do pobrania opłaty w wysokości odpowiadającej dodatkowym kosztom związanym ze wskazanym we wniosku sposobem udostępnienia informacji lub koniecznością przekształcenia tej informacji w formę wskazaną we wniosku. Do tej pory nie pobrano takiej opłaty, nie można jednak wykluczyć, że opłata taka zostałaby pobrana w razie wniosku o udostępnienie informacji w alfabecie Braille'a.

Dodatkowo funkcjonuje system informowania o posiedzeniach komisji sejmowych wykorzystujący telewizory, planowane jest zastąpienie tego systemu komputerowym infomatem dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Ustawa Ordynacja podatkowa przewiduje, że organ podatkowy może wezwać stronę lub inne osoby do złożenia wyjaśnień, zeznań lub dokonania określonej czynności, osobiście, przez pełnomocnika lub na piśmie, jeżeli jest to niezbędne dla wyjaśnienia stanu faktycznego lub rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli osoba wezwana nie może stawić się z powodu choroby, kalectwa lub innej ważnej przyczyny, organ podatkowy może przyjąć wyjaśnienie lub zeznanie albo dokonać czynności w miejscu pobytu tej osoby. Podania (żądania, wyjaśnienia, odwołania, zażalenia, ponaglenia, wnioski) mogą być wnoszone również ustnie do protokołu. Podanie wnoszone ustnie do protokołu powinno być podpisane przez wnoszącego, ale jeżeli osoba nie może lub nie umie złożyć podpisu za wnoszącego podanie podpis składa osoba przez nią upoważniona, czyniąc o tym wzmiankę obok podpisu.

W większości izb oraz urzędów skarbowych wprowadzono udogodnienia w zakresie obsługi osób niepełnosprawnych, takie jak: wydzielone miejsca parkingowe, pochylnie ułatwiająca osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich wejście do gmachu, odpowiednio przystosowane windy oraz toalety. Zdecydowana większość urzędów skarbowych (371 z 401) ma sale obsługi podatnika, w których są stosowane szczególne zasady postępowania dotyczące obsługi klienta specjalnego, w tym niepełnosprawnego (głuchoniemego). W przypadku pojawienia się osoby głuchoniemej kontakt z nią nawiązuje pracownik przeszkolony w zakresie języka migowego (w skali kraju - 356 pracowników).

Izby oraz urzędy skarbowe zamieszczają na swoich stronach internetowych informacje na temat pomocy udzielanej osobom niepełnosprawnym, w tym w zakresie:

- możliwości otrzymania druków za pośrednictwem poczty,
- spotkań informacyjno-szkoleniowych dotyczących sposobu rozliczania zobowiązań podatkowych, organizowanych w siedzibach urzędów i innych miejscach, na przykład w siedzibach stowarzyszeń na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym, Polskiego Związku Osób Niepełnosprawnych, Polskiego Związku Osób Głuchych, ośrodkach dla dzieci słabo widzących); do tych organizacji dostarczane są także formularze podatkowe i broszury informacyjne dla podatników,
- działających w niektórych urzędach skarbowych punktów zgłoszeń telefonicznych, w których przyjmowane są zgłoszenia i prośby osób niepełnosprawnych o dostarczenie im formularzy podatkowych, udzielenie pomocy w ich wypełnieniu i odebranie przez pracowników.

Po konsultacji z Polskim Związkiem Niewidomych powstał Portal administracji podatkowej województwa łódzkiego (www.wai.izbaskarbowa.lodz.pl), który umożliwia osobom słabo widzącym i niewidomym korzystanie z portalu z użyciem specjalnego urządzenia.

Planowane są:

- przeszkolenie kolejnych pracowników w zakresie języka migowego,
- dalsze dostosowywanie budynków urzędów do obsługi osób niepełnosprawnych,
- działania edukacyjne.

Nie są natomiast obecnie planowane działania, które miałyby na celu zapewnienie osobom niepełnosprawnym informacji podatkowej (broszur informacyjnych) i formularzy podatkowych w formach uwzględniających różne rodzaje niepełnosprawności (na przykład w alfabecie Braille'a).

4. DZIAŁANIA PODEJMOWANE W CELU NAKŁONIENIA INSTYTUCJI PRYWATNYCH I ŚRODKÓW MASOWEGO PRZEKAZU DO DOSTARCZANIA INFORMACJI I USŁUG W FORMIE DOSTĘPNEJ OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM, W TYM DZIAŁANIA ZAPOBIEGAJĄCE UNIEMOŻLIWIANIU LUB OGRANICZANIU PRZEZ SEKTOR PRYWATNY DOSTĘPU DO INFORMACJI W FORMACH ALTERNATYWNYCH

Informacje w sprawie dostępności usług pocztowych, telefonów i szerokopasmowego dostępu do Internetu – patrz artykuł 9.

Ustawa o radiofonii i telewizji zobowiązuje nadawców, by co najmniej 10% programu, z wyłączeniem reklam i telesprzedaży, posiadało udogodnienia dla osób niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu wzroku oraz osób niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu słuchu, takie jak audiodeskrypcja, napisy dla niesłyszących oraz tłumaczenia na język migowy. Ponieważ wymienione techniki stosowanych udogodnień nie są technikami zamiennymi, czas powinien być podzielony się proporcjonalnie. W ten sposób uniknie się sytuacji, że dostawca usługi medialnej, zastosuje jedną, najmniej kosztowną technikę, wypełniając w ten sposób swój obowiązek. Przepis ten uzupełniony został delegacją ustawową dla KRRiT, która będzie mogła określić, w drodze rozporządzenia, niższy udział w programie telewizyjnym audycji z udogodnieniami odbioru, uwzględniając różnorodną ofertę programową w różnym czasie antenowym, możliwości techniczne, potrzeby odbiorców, sposób rozpowszechniania i specjalizację programu, bez nakładania nieuzasadnionych obowiązków na nadawców.

Informacja Telewizji Polskiej S.A.:

Telewizja Polska znajduje się w trudnej sytuacji finansowej, która spowodowana jest zmniejszonymi wpływami z abonamentu. Wymusza to ograniczania wszelkiego rodzaju wydatków. Mając na uwadze jak ważny dla środowiska niesłyszących jest dostęp do informacji, w tym do programów informacyjnych Telewizji Polskiej, wybór programów dokonywany jest tak, by nawet przy niewielkich nakładach oferta ta była jak najbardziej urozmaicona i mogła dostarczyć odbiorcom informację, rozrywkę, możliwość rozwijania zainteresowań, uczestniczenie w życiu społeczno-kulturalnym.

W wyniku rozmów z organizacjami i fundacjami, celem znalezienia sposobów pozyskania dodatkowych środków oraz nowych metod działania i inicjatyw, które umożliwią wzbogacenie oferty o większą ilość pozycji programowych z napisami dla osób niesłyszących w 2010 roku TVP S.A. zawarła, wraz z Fundacją Widzialni, Polskim Związkiem Głuchych oraz Towarzystwem Pomocy Głuchoniewidomym Partnerstwo „Telewizja bez Barier”, w celu znaczącego zwiększenia dostępności programów TVP poprzez użycie technologii wspierających i rozwoju tych technologii.

W 2010 roku wyemitowanych zostało 2.345 godzin programów z napisami (17% pozycji programowych emitowanych przez TVP1 i 12% przez TVP2). Wyemitowane zostały napisy do ponad 20 godzin audycji komitetów wyborczych podczas kampanii w związku z wyborami prezydenckimi. Po tragedii smoleńskiej TVP zrealizowała też napisy do uroczystej Mszy Narodowej i uroczystości pogrzebowych w Krakowie.

Codziennie TVP emituje napisy do głównego wydania „Wiadomości”, „Sportu” i „Pogody”, każdego dnia napisy towarzyszą filmom w paśmie „prime-time”. Telewizja emituje z napisami telenowele „Klan” i „Barwy szczęścia”, seriale „Ojciec Mateusz”, „Blondynka”, „Nowa” i inne, programy dokumentalne „Sprawa dla reporter”, „Boso przez świat”, programy przyrodnicze.

Tłumacz języka migowego towarzyszył w 2010 roku programowi „Słowo na niedzielę”, „Echa Panoramy”, popołudniowemu pasmu powtórkowego seriali, w TVP Info Serwisowi Info. W związku z wyjątkowymi okolicznościami tłumacz języka migowego towarzyszył:

- mszy beatyfikacyjnej ks. Jerzego Popiełuszki,
- wieczorowi wyborczemu I tura,
- debacie wyborczej Kaczyński-Komorowski,
- wieczorowi wyborczemu II tura,
- zaprzysiężeniu Prezydenta w Sejmie,
- mszy św. w Katedrze,
- uroczystości przejęcia insygniów władzy na Zamku Królewskim,
- uroczystość przejęcia przez Prezydenta zwierzchnictwa nad armią w Belwederze,
- konferencji prasowej Ministra Zdrowia w sprawie grypy AH1N1,
- konferencji prasowej prokuratora wojskowego w sprawie katastrofy smoleńskiej,
- kilka konferencji prasowych w ramach serwisu info.

Opinia KRRiT:

Dostawców usług medialnych, w tym programów telewizyjnych KRRiT mogłaby zachęcać do udostępniania usług osobom z niepełnosprawnością narządów wzroku i słuchu, oferując niższe opłaty koncesyjne za wprowadzanie różnego rodzaju udogodnień (na przykład tłumaczenia audycji na język migowy, audiodeskrypcji, z audiotekstu lub napisów). Wysokość upustu powinna zależeć od czasu przeznaczanego na nadawanie audycji z wymienionymi udogodnieniami do odbioru. Przy udzielaniu koncesji na programy telewizyjne wnioskodawcy deklarujący wyższy udział audycji z udogodnieniami mogliby otrzymywać wyższą ocenę za przedłożony KRRiT projekt przedsięwzięcia.

Dostęp osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządów wzroku i słuchu do programów i innych usług telewizyjnych mogłyby poprawić usługi opcjonalne (na przykład rozszerzone wyświetlanie na ekranie, napisy i audiodeskrypcja włączane i wyłączane przez użytkownika, dodatkowe kanały audio, alternatywne ścieżki wideo, możliwość skalowania tekstu i obrazu), elektroniczny przewodnik po programach zawierający listę programów dostępnych dla osób z niepełnosprawnością narządów słuchu i wzroku, cyfrowe usługi tekstowe, telewizja interaktywna. Techniczne urządzenia odbiorcze takie jak *set top box* powinny być wyposażone w dekodery, które umożliwią osobom niepełnosprawnych z dysfunkcją narządów wzroku i słuchu dostęp do świadczonych przez dostawców usług. Problem ten powinien zostać rozwiązany w ustawie o wdrożeniu naziemnej telewizji cyfrowej.

5. STOPIEŃ DOSTĘPNOŚCI ŚRODKÓW MASOWEGO PRZEKAZU ORAZ PROCENT PUBLICZNYCH STRON INTERNETOWYCH, KTÓRE SPEŁNIAJĄ STANDARDY INICJATYWY DOSTĘPNOŚCI SIECI (WAI)

Wiele stron instytucji publicznych zawiera dostosowania ułatwiające osobom niewidomym i niedowidzącym dostęp do informacji w nich zawartych (wersje tekstowe bez zbędnej grafiki, powiększanie czcionki, „mówiąca” przeglądarka internetowa – Intelligent Web Reader umożliwiająca poruszanie się po stronach udźwiękowionych).

Zagadnienie dostosowania serwisów internetowych do potrzeb osób niepełnosprawnych podjęte zostało w Ustawie o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne - definicja minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych obejmuje konieczność zapewnienia dostępu do zasobów informacji osobom niepełnosprawnym.

Trwają prace nad projektem rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji dotyczącego, między innymi, dostępności do usług eAdministracji dla osób niepełnosprawnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób niewidomych i niedowidzących.

Wymagania w zakresie dostępu osób niewidomych i niedowidzących do treści przekazywanych przez Internet oparte zostaną na „Wytycznych Dotyczących Ułatwień Dostępu Do Zawartości Sieci 2.0” (Web Content Accessibility Guidelines) z 27 kwietnia 2006 roku publikowanych przez World Wide Web Consortium (W3C). Za minimalny poziom wymagań w rozporządzeniu zostanie przyjęty poziom AA.

Dostępność stron internetowych jest już obecnie dobrą praktyką administracji publicznej, jakkolwiek do przewyciężenia pozostają problemy związane z brakiem świadomości o znaczeniu tej kwestii. Jak wskazują wyniki badania „Wpływ informatyzacji na usprawnienie działania urzędów administracji publicznej w Polsce w 2010 r.” przeprowadzonego na zlecenie MSWiA, na pytanie, czy strony internetowe urzędów spełniają kryteria dostępności sformułowane przez konsorcjum W3C w formie wytycznych WCAG 1.0 i WCAG 2.0, 24% urzędów odpowiedziało, że ich strony internetowe spełniają te kryteria, a 16% urzędów - WCAG 2.0, strony internetowe 18% urzędów nie spełniają kryteriów WCAG 1.0, a 21% - WCAG 2.0, natomiast odpowiednio strony internetowe 58% urzędów w pytaniu o WCAG 1.0 i 63% urzędów w pytaniu o WCAG 2.0 odpowiedziało, że nie wie, czy ich strony internetowe spełniają kryteria.

Prowadzone są prace nad projektem założeń do projektu ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Celem zapobiegania zjawisku wykluczenia cyfrowego osób niepełnosprawnych wprowadzone zostanie zalecenie dla usługodawcy dostosowania stron internetowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Przykładem dobrych praktyk umożliwiających osobom niepełnosprawnym równe traktowanie w obszarze informacji i komunikacji jest projekt „Infostart”- badania dla przyjaznej administracji”, w ramach którego przeprowadzone zostało rozpoznanie barier w zakresie dostępności do informacji, komunikacji i innych usług, w tym usług elektronicznych. Projekt realizowany był przez PFRON od listopada 2005 roku do października 2006 roku i polegał na przeprowadzeniu badania ankietowego (statystycznego) i badania eksperckiego z elementami badań konsumenckich (fokusowego). Celem badania ankietowego (statystycznego) było zbadanie potrzeb społecznych - osób niepełnosprawnych, ich otoczenia instytucjonalnego, instytucji rynku pracy i pracodawców - odnośnie zakresu informacji, jakie powinny znaleźć się w portalu informacyjnym dla osób niepełnosprawnych. Badanie eksperckie (fokusowe) miało na celu zbadanie potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie sposobu przekazywania informacji w formie elektronicznej. Efektem tych działań było opisanie standardu dla tworzenia stron internetowych dla osób niepełnosprawnych, który następnie został spopularyzowany wśród twórców biuletynów informacji publicznej jednostek sektora finansów publicznych oraz projektantów i administratorów witryn internetowych w szczególności administracji publicznej.

Na zlecenie PFRON w ramach projektu przeprowadzone zostały badania wśród osób niepełnosprawnych. Jednym z rezultatów przeprowadzonych badań jest katalog zasad do stosowania przez twórców i administratorów serwisów internetowych.

Strona internetowa Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych www.niepelnosprawni.gov.pl jest dostępna w formacie umożliwiającym korzystanie z niej osobom słabowidzącym oraz niewidomym. Na stronie dostępne są teksty łatwe do czytania, które powstały z myślą o osobach mających trudności z przeczytaniem i zrozumieniem tekstów o skomplikowanej treści.

Kancelaria Sejmu RP udostępnia informację publiczną poprzez ogłaszanie dokumentów i innych informacji w Systemie Informacyjnym Sejmu, na stronie internetowej www.sejm.gov.pl. Osoby niewidzące lub słabowidzące mogą zapoznać się z informacjami

zamieszczonymi w Systemie Informacyjnym Sejmu przy pomocy oprogramowania udźwiękowiającego. Informacje publikowane na stronach sejmowych umieszczane są w formatach dostępnych dla osób niepełnosprawnych.

Dokumenty Senatu RP udostępniane są za pomocą sieci teleinformatycznej, na stronie www.senat.gov.pl, działającej jako strona Biuletynu Informacji Publicznej. Strona ta nie ma ułatwień dla osób niepełnosprawnych, ale zaawansowane są prace nad nową stroną Senatu RP, także w wersji dla osób niedowidzących. Strona będzie także odpowiednio kodowana, tak aby możliwe było korzystanie z symulatorów mowy i innych programów.

6. USTAWODAWCZE I INNEGO RODZAJU DZIAŁANIA PODJĘTE W CELU OFICJALNEGO UZNANIA JĘZYKA (JĘZYKÓW) MIGOWEGO (MIGOWYCH)

Pierwszy projekt założeń do projektu ustawy o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się powstał w grudniu 2008 roku Biorąc pod uwagę liczne uwagi jakie zostały zgłoszone w trakcie konsultacji międzyresortowych i z partnerami społecznymi przeformułowano projekt. W sposób szczegółowy określone zostały:

1. Prawo osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych do swobodnego wyboru metody komunikowania się. W przypadku osób nie mających pełnej zdolności do czynności prawnych o wyborze metody komunikowania się będą decydować rodzice lub opiekunowie prani oraz ta osoba. Metody komunikowania się obejmują Polski Język Migowy, System Językowo-Migowy, Sposób komunikowania się osób głuchoniewidomych, inne środki wsparcia komunikowania się.
2. Prawo do skorzystania z pomocy osoby przybranej w kontaktach z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi, zakładami opieki zdrowotnej.
3. Sposób i zasady obsługi osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych w kontaktach z instytucjami publicznymi:
 - określono termin i sposób powiadomienia instytucji publicznej przez osoby uprawnione (pisemnie, faksem, pocztą elektroniczną, SMS na 3 dni robocze przed zamierzonym terminem załatwienia sprawy),
 - możliwość wysłania zapytań przez osoby uprawnione odnośnie załatwianej sprawy na wydzielony numer telefon i uzyskiwania odpowiedzi od danej instytucji w formie SMS,
 - możliwość skorzystania z listy tłumaczy języka migowego w instytucjach albo możliwość skorzystania z pomocy pracownika instytucji znającego i posługującego się językiem migowym lub innymi sposobami komunikowania się.
4. Sposób i zasady kontaktu osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych ze służbami ratowniczo-interwencyjnymi poprzez wysłanie wiadomości SMS i otrzymanie natychmiastowej odpowiedzi w formie SMS.
5. Możliwość kształcenia się osób głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych oraz członków ich rodzin, wybranej przez nich metody komunikowania, na zasadzie zwrotu poniesionych kosztów, jak też osób mających bezpośredni kontakt z osobami głuchymi, niedosłyszącymi i głuchoniewidomymi.
6. Mechanizm dofinansowania kosztów usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika dla osoby głuchej, niedosłyszącej i głuchoniewidomej.
7. Obowiązek nadawców telewizyjnych w zakresie nadawania zawsze z wykorzystaniem tłumacza języka migowego lub napisów wszelkich informacji związanych z ważnymi wydarzeniami politycznymi, dotyczącymi stanów zagrożenia i stanów wyjątkowych, mającymi charakter zapobiegawczy w dziedzinie ochrony zdrowia i życia.

8. Obowiązek zapewnienia dostępu osób głuchych i niedosłyszących do dorobku polskiej sztuki filmowej poprzez umieszczanie ścieżek dialogowych (napisów) w języku polskim w filmach w polskiej wersji językowej.

Projekt założeń ustawy został w grudniu 2010 roku ponownie skonsultowany z resortami i partnerami społecznymi. Obecnie trwają prace nad jego ostatecznym kształtem. Po przyjęciu projektu założeń przez Radę Ministrów zostanie opracowany projekt ustawy.

Uwagi zawarte w opracowaniu "Polska droga do Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ONZ", Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego, 2008

1/ Karta Praw Osób Niepełnosprawnych z 1997 r. stwierdza, że osoby niepełnosprawne mają prawo do dostępu do informacji oraz komunikacji międzyludzkiej, jednakże w żadnym miejscu nie wprowadza definicji ani pojęcia komunikacji, ani języka. Takiej definicji brak również w Konstytucji, choć art. 69 mówi o tym, że osoby niepełnosprawne mają prawo do komunikacji społecznej. Definicji tych pojęć nie zawiera również żadna inna ustawa, choć w niektórych z nich (aczkolwiek nielicznych) można spotkać odwołania do uprawnień osób z niepełnosprawnością słuchu do posiadania tłumacza języka migowego, a osób z niepełnosprawnością wzroku do posiadania lektora lub żądania przedłożenia dokumentów wykonanych pismem Braille'a lub przy użyciu dużej czcionki czy sporządzania oświadczeń woli w obecności notariusza lub innego urzędnika (np. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z 1997 r., Kodeks postępowania karnego z 1997 r., Kodeks cywilny z 1964 r., Rozporządzenie w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących świadczenia usługi powszechnej oraz wymagań dotyczących świadczenia usługi szerokopasmowego dostępu do Internetu dla jednostek uprawnionych z 2005 r.). Brak w ogóle w przepisach odniesień (nie mówiąc o ich definicji) do komunikacji dotykowej, wyrażania się prostym i dostępnym językiem, alternatywnych sposobów komunikacji czy jakichkolwiek form przekazu niewerbalnego.

Brak definicji pojęcia komunikacji i języka, a tym samym uwzględnienia w przepisach alternatywnych do języka mówionego lub pisanego form porozumiewania się prowadzić może do dyskryminacji bezpośredniej osób niepełnosprawnych, w szczególności w aspekcie dostępu do informacji i komunikacji społecznej. Brak ten bowiem skutkuje nieistnieniem przepisów regulujących obowiązki urzędów zapewnienia osobom niepełnosprawnym mających ograniczenia w zakresie komunikacji międzyludzkiej możliwości porozumienia się z urzędnikami i załatwienia spraw urzędowych (jednoznaczny obowiązek zapewniania tłumacza został przewidziany tylko przed sądem i to sądem karnym, a kwestia sporządzania dokumentów pisemnych - jedynie, jeśli ich wystawcą jest osoba z niepełnosprawnością uniemożliwiająca pisanie lub czytanie, a już nie dokumentów skierowanych do tej osoby).

2/ Nie został wprowadzony obowiązek publikacji dokumentów urzędowych (choćby kart do głosowania czy obwieszczeń publicznych), konsumenckich (instrukcji obsługi lub oznaczeń składu chemicznego produktów) czy prasowych w alfabecie Braille'a, dużą czcionką, języku łatwym do zrozumienia, czy w formie dźwiękowej, ani podawania informacji telewizyjnych w języku migowym lub z pod-tekstem.

Problem wynika z prawie całkowitego braku odniesień w prawie do alternatywnych sposobów komunikacji społecznej, a także całkowitego braku definicji pojęć komunikacja i język. Praktyka w tym zakresie bywa różna, np. niektóre urzędy zatrudniają osoby posługujące się językiem migowym do obsługi klientów, standardowo wszystkie sądy wzywają tłumacza języka migowego, część nadawców

telewizji emituje programy z tłumaczeniem na język migowy, w supermarketach coraz częściej można spotkać oznaczenie ikonograficzne, część producentów umieszcza na opakowaniach opis w alfabecie Braille'a, niektórzy wydawcy specjalizują się w książkach wydawanych dużą czcionką, coraz popularniejsze są książki dźwiękowe. Wskazać można także na praktykę negatywną - choćby rozstrzygana przed Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu sprawa Alicja Tysiąc przeciwko Polsce ukazała wypadek, gdy prokurator odmówił jakiegokolwiek pomocy pokrzywdzonej ze znaczną niepełnosprawnością wzroku w odczytaniu sporządzonych ręcznie i nieczytelnie akt jej sprawy karnej. Także powszechny w telewizjach polskich zwyczaj nadawania programów obcojęzycznych z nałożonym głosem lektora prowadzi do jeszcze większej dyskryminacji osób z niepełnosprawnością słuchu, koncentracji czy intelektualną.

3/ Wszystkie organy władzy publicznej powinny zapewnić pomoc asystencką dla korzystania z wszystkich form komunikacji przy załatwianiu spraw urzędowych. Do tego samego powinny zostać zobowiązane wszystkie podmioty pełniące funkcje publiczne (szpitale, szkoły, przedsiębiorstwa handlowe). Ewentualnie wszystkie osoby z niepełnosprawnością utrudniającą porozumiewanie się powinny mieć zapewnionego asystenta osobistego, którego zadaniem będzie adekwatne wspieranie osoby niepełnosprawnej w komunikacji społecznej.

4/ Wprowadzić należy powszechny obowiązek publikacji dokumentów urzędowych (aktów prawnych, ogłoszeń powszechnych, kart do głosowania itp.) oraz masowych (prasy, książek, instrukcji konsumenckich itp.) w alfabecie Braille'a, dużą czcionką, piktogramami i w systemie łatwym do zrozumienia. Przekaz telewizyjny powinien standardowo mieć opcje alternatywne (włączane przez odbiorcę): tłumacza na język migowy, pod-tytuły pisane odpowiednio dużą i powolną czcionką oraz dubbing.

5/ Realizacja obowiązków państwowych wynikających z równouprawnienia wszystkich form porozumiewania się będzie obciążająca dla budżetu państwa i samorządów. Pozwoli jednak także na rozwój nowych dziedzin gospodarki (np. wydawnictwa opisu produktów w alfabecie Braille'a) oraz stworzenia nowych miejsc pracy (tłumaczy, lektorów, asystentów osobistych), co zawsze wpływa pozytywnie na rozwój ekonomiczny kraju oraz może zaktywizować osoby z rodzin niepełnosprawnych, które z racji relacji rodzinnych znają te formy komunikacji, a także same osoby niepełnosprawne, które mogą być zainteresowane, np. wydawaniem dla własnych potrzeb prasy w systemie łatwym do zrozumienia.

6/ Ograniczony dostęp osób niewidomych i niedowidzących do informacji - ostrzeżeń przed szkodliwością używania tytoniu. Zgodnie z ustawą z 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych producent wprowadzający do obrotu na terenie Polski wyroby tytoniowe zobowiązany jest umieścić na opakowaniach ostrzeżenie o szkodliwości palenia tytoniu. Rozporządzenie wykonawcze do tej ustawy, a mianowicie rozporządzenie Ministra Zdrowia z 24 lutego 2004 r. w sprawie badania zawartości niektórych substancji w dymie papierosowym oraz informacji i ostrzeżeń zamieszczanych na opakowaniach wyrobów tytoniowych określa dokładnie, jakiego rodzaju ostrzeżenia powinny zawierać wyroby tytoniowe. Rozporządzenie to w §5 określa treść ostrzeżeń, wielkość na opakowaniu, miejsce umieszczenia na opakowaniu, wielkość napisów, a nawet czcionkę. Jednakże ostrzeżenie to skierowane jest jedynie do osób widzących. Brak w przepisach zapisu zobowiązującego producentów do umieszczania informacji dla osób niewidomych i niedowidzących w alfabecie Braille'a. Tym samym przepisy te bezpośrednio naruszają zapisy art. 21 Konwencji w części dotyczącej dostępu do informacji. Punkt (a) Konwencji zobowiązuje Państwa Strony do dostarczania osobom

niepełnosprawnym informacji przeznaczonych dla ogółu ludzi, w dostępnych dla nich formach. Ponadto zapisy takie są sprzeczne z art. 25 Konwencji, w którym w punkcie (a) określono, iż osoby niepełnosprawne mają mieć zapewniony taki sam dostęp do programów w zakresie ochrony zdrowia publicznego.

7/ Zasady tworzenia stron BIP zostały unormowane w Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 18 stycznia 2007 roku w sprawie Biuletynu Informacji Publicznej. Rozporządzenie to miało zostać wydane "mając na względzie sprawność i jednolitość działania systemu stron BIP, a także uwzględniając konieczność równego traktowania rozwiązań informatycznych oraz potrzebę umożliwienia realizacji prawa do stosowania przez podmioty obowiązane do przekazywania informacji oprogramowania bez konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów z tytułu opłat licencyjnych". Nie przewidziano, by system stron BIP był tak przygotowany, by osoby mające prawo dostępu do informacji nie były przy realizacji tego prawa dyskryminowane. Pozostawienie w systemie powszechnie obowiązującego prawa możliwości stosowania dowolnej technologii informatycznej, a także - w konsekwencji - zastosowanie określonej technologii informatycznej z otwartego, nie dość sprecyzowanego katalogu rozwiązań w procesie udostępniania informacji może powodować dyskryminację pośrednią. Jednym z postulatów zmierzających do przeciwdziałania takiej dyskryminacji jest wprowadzenie do systemu prawa zasad "neutralności technologicznej". Zgodnie z art. 189 ust. 2 pkt ustawy z 16 lipca 2004 roku Prawo telekomunikacyjne zagwarantowanie neutralności technologicznej przyjmowanych norm prawnych należy do kompetencji Prezesa UKE. Celem samej ustawy Prawo telekomunikacyjne jest "stworzenie warunków dla (...) zapewnienia neutralności technologicznej. Podobnych norm nie ma w innych gałęziach prawa, w szczególności systemie prawa dotyczącego informatyzacji. Zamiast zasad "neutralności technologicznej" i stosowania "otwartych standardów", które nie preferowałyby konkretnych, często własnościowych (a więc również takich, których wdrożenia, np. programy komputerowe, systemy interfejsowe wykorzystujące daną technologię, udostępniane są na zasadach komercyjnych, a przez to nie są dostępne dla wszystkich) rozwiązań w Polsce sytuację usiłuje się uregulować za pomocą "formalnej dostępności technologii", tj. za pomocą "minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych", albo "minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w formie elektronicznej".

W ustawie z 17 lutego 2005 roku o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne ustawodawca postanowił określić zasady:

- ustalania minimalnych, gwarantujących otwartość standardów informatycznych, wymagań dla systemów teleinformatycznych używanych do realizacji zadań publicznych oraz dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w formie elektronicznej z podmiotami publicznymi,
- dostosowania systemów teleinformatycznych używanych do realizacji zadań publicznych do minimalnych, gwarantujących otwartość standardów informatycznych, wymagań dla systemów teleinformatycznych używanych do realizacji zadań publicznych,
- dostosowania rejestrów publicznych i wymiany informacji w formie elektronicznej z podmiotami publicznymi do minimalnych, gwarantujących otwartość standardów informatycznych, wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji z podmiotami publicznymi,
- wymiany informacji drogą elektroniczną, w tym dokumentów elektronicznych, pomiędzy podmiotami publicznymi a podmiotami niebędącymi podmiotami publicznymi,

- ustalania i publikacji specyfikacji rozwiązań stosowanych w oprogramowaniu umożliwiającym łączenie i wymianę informacji, w tym przesłanie dokumentów elektronicznych, pomiędzy systemami teleinformatycznymi podmiotów publicznych a systemami podmiotów niebędącymi podmiotami publicznymi.

Celem określenia tych zasad ma być "ochrona interesu publicznego, w tym zachowania przez Państwo możliwości swobody wyboru technologii w procesach informatyzacji realizacji zadań publicznych". Jednak ustawodawca nie dostrzegł problemu dyskryminacji pośredniej, do której dochodzi przez zastosowanie "nieostępnej", w szczególności dla osób niepełnosprawnych, technologii służącej do publikowania lub innego udostępniania informacji w postaci elektronicznej (używania środków komunikacji elektronicznej; w tej kategorii mieszczą się również wszelkiego rodzaju systemy interfejsowe, formaty dokumentów, etc.).

Zgodnie z art. 13 ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne nałożono na podmiot publiczny obowiązek używania do realizacji zadań publicznych systemów teleinformatycznych spełniających "minimalne wymagania dla systemów teleinformatycznych". W przypadku, gdy podmiot publiczny realizujący zadania publiczne, wykorzystuje do tego system teleinformatyczny albo używa środków komunikacji elektronicznej do przekazywania danych pomiędzy tym podmiotem a podmiotem niebędącym organem administracji rządowej (np. obywatelem), poza "minimalnymi wymaganiami" podmiot ten powinien zapewnić także, aby system teleinformatyczny służący do wymiany danych pomiędzy tym podmiotem a podmiotami niebędącymi organami administracji rządowej spełniał również "wymóg równego traktowania rozwiązań informatycznych". Ten postulat dotyczy raczej problematyki z dziedziny uczciwej konkurencji, nie zaś równego traktowania osób, które wchodzi w interakcję z szeroko pojętą administracją publiczną (albo są w niej zatrudnione). Ustawa przewidziała również kategorię "minimalnymi wymaganiami dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w formie elektronicznej". W efekcie spełnienie "formalnego" obowiązku stosowania "minimalnych wymagań" zastępuje zakaz dyskryminacji ze względu na technologię, co może samo w sobie stanowić taką dyskryminację.

W ustawie z 17 lutego 2005 roku o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne należy wprowadzić definicję otwartych standardów stosowanych w informatyzacji. Jednym z postulatów, które pojawiają się w publicznej dyskusji, jest oparcie takiej definicji na propozycji opublikowanej przez Komisję Europejską w 2004 roku. Zgodnie z nią, aby standard techniczny mógł być nazwany otwartym, spełniać musi łącznie cztery warunki:

- jest przyjęty i zarządzany przez niedochodową organizację, a jego rozwój odbywa się w drodze otwartego procesu podejmowania decyzji (konsensusu, większości głosów, itp.), w którym mogą uczestniczyć wszyscy zainteresowani,
- jest opublikowany, a jego specyfikacja jest dostępna dla wszystkich zainteresowanych bezpłatnie lub po kosztach sporządzenia kopii oraz możliwa dla wszystkich do kopiowania, dystrybuowania i używania również bezpłatnie lub po kosztach operacyjnych,
- wszelkie związane z nim prawa autorskie, patenty i inna własność przemysłowa są nieodwołalnie udostępnione bez opłat
- nie ma żadnych ograniczeń w jego wykorzystaniu.

Należy wprowadzić obowiązek stosowania przez administrację publiczną tak zdefiniowanych standardów. Należy zlikwidować potencjalny konflikt kompetencyjny w zakresie kreowania technicznych ram działania administracji publicznej (z jednej strony sygnalizowana wyżej kompetencja Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej

w zakresie "zagwarantowania neutralności technologicznej przyjmowanych norm prawnych" - kompetencja praktycznie martwa, z drugiej delegacje ustawowe dające możliwość ministrowi właściwemu ds informatyzacji określania "minimalnych wymagań". Należy również wprowadzić jasne zasady w zakresie kontroli przestrzegania przez administrację publiczną otwartych, niedyskryminujących technologii teleinformatycznych.

Wszędzie tam, gdzie występuje delegacja ustawowa do wydawania norm prawnych niższego rzędu, w których mają być określone jakieś wymagania dotyczące formy publikacji lub wymiany informacji w formie elektronicznej - delegacje te muszą uwzględniać również cel, jakim jest równe traktowanie osób korzystających z danego rozwiązania (aktualnie, co zostało wymienione powyżej, cele wydawania stosownych rozporządzeń uwzględniają tylko interes publiczny: możliwości swobody wyboru technologii przez administrację publiczną, albo zasady uczciwej konkurencji: wymóg równego traktowania rozwiązań informatycznych), a więc normy niższego rzędu winny być przyjmowane w taki sposób, by nie dyskryminować w sposób bezpośredni lub pośredni osób korzystających z wdrożonych na podstawie tych przepisów rozwiązań, a nadto gwarantować dostępność dla osób niepełnosprawnych możliwość korzystania z takich rozwiązań - powinno to mieć wyraz w delegacji ustawowej dla ewentualnej kontroli zgodności hierarchicznej z aktami wyższego rzędu, w tym kontroli polegającej na ocenie zgodności przyjmowanych przepisów z Konstytucją.

8/ Brak mechanizmu dochodzenia roszczeń w przypadku, gdy systemy teleinformatyczne nie spełniają "minimalnych wymagań", określonych przez ministra właściwego ds informatyzacji. Nie ma też mechanizmu dochodzenia roszczeń, w przypadku, gdy takie "minimalne wymagania" są spełnione, ale jednak praktyka administracji publicznej w istocie stanowi praktykę dyskryminującą ze względu na wykorzystaną technologię. Należy zatem wprowadzić skuteczny mechanizm prawny, pozwalający każdemu, kto ma w tym interes prawny, domagać się przed sądem powszechnym zaprzestania praktyk dyskryminujących ze względu na wykorzystywaną przez administrację publiczną technologię.

9/ W zakresie dostępu do informacji publicznej: publikowanie informacji publicznej w BIP nie jest jedyną formą udostępniania informacji publicznej. W praktyce ustawa z 6 września 2001 roku o dostępie do informacji publicznej dopuszcza inne formy udostępniania: udostępnianie na wniosek (art. 10 ust. 1), udostępnianie w formie ustnej lub pisemnej bez pisemnego wniosku (art. 10 ust. 2), udostępnienie w drodze wyłożenia lub wywieszenia w miejscach ogólnie dostępnych (art. 11 pkt. 1), rzadziej zaś: udostępnienie przez zainstalowane w miejscach ogólnie dostępnych urządzenia umożliwiające zapoznanie się z tą informacją (urzędomaty; art. 11 pkt. 2).

10/ Nie ma skutecznego sposobu egzekwowania publikacji informacji w BIP, a ta forma dostępu obywatela do informacji, zwłaszcza dla osób z niepełnosprawnością wzroku, słuchu, a także niepełnosprawnością ruchową, stanowiłaby pełniejszą realizację zasad równego traktowania.

11/ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku w art. 61 ust. 4 przewidziała, że tryb udzielania informacji publicznej w odniesieniu do Sejmu i Senatu RP, a więc tam, gdzie tworzy się system prawny, gdzie odbywa się publiczna debata na temat praw i obowiązków obywateli, ma być określony w regulaminach Sejmu i Senatu, co - w pewnym sensie - wyłącza Sejm i Senat z "systemu" udostępniania informacji publicznej w BIP. Wyłącza również systemy teleinformatyczne Sejmu i Senatu z zakresu regulacji "technicznej dostępności" przez "minimalne wymagania dla systemów teleinformatycznych".